

Anmeldelser

Tips om medisinsk litteratur, andre bøker, filmer og elektroniske medier som bør anmeldes, sendes tidsskriftet@legeforeningen.no

Flott om rehabilitering

Lena Lande Wekre, Kersti Vardeberg, red.

Lærebok i rehabilitering – når livet blir annerledes

258 s, tab, ill. Bergen: Fagbokforlaget, 2004.

Pris NOK 398

ISBN 82-7674-746-9

Blant 25 forfattere finner vi 12 leger, seks ergoterapeuter, fire psykologer, en fysiolog, en sykepleier og en klinisk ernæringsfysiolog. Først er det seks kapitler om allmenn rehabiliteringsfaglig forståelse, herunder en

innføring i WHO's internasjonale klassifisering av funksjon, funksjonshemming og helse (ICF). Deretter kommer tre kapitler om henholdsvis medisinske og nevropsykologiske undersøkelsesmetoder samt ernæring, etterfulgt av kapitler om de enkelte organsystemene. Avslutningsvis er det kapitler om seksualitet, opptreningsinstitusjoner og praktiske hjelpetiltak.

Dette er et imponerende løft fra det relativt lille norske rehabiliteringsmiljøet. De to redaktørene har holdt et godt grep om helheten. Boken er lett å lese, og mye viktig kunnskap blir oppsummert. Og den har fått en usedvanlig innbydende design.

Hvis man skal være kritisk til noe, ble jeg noe skuffet over kapitlet om ikke-vaskulære sykdommer i sentralnervesystemet. Dette holder ikke samme jevne kvalitet som resten. Det er ikke noe å utsette på det faglige innholdet, men kapitlet virker svært springende med hensyn til faglig penetrasjonsdybde, og språket er mindre sikkert og mer preget av anglisisme enn i de øvrige kapitlene. Av forordet fremgår det at nettopp forfatteren av dette kapitlet har vært en viktig støttespiller for redaktørene underveis. Kanskje dette har ført til at de ikke syntes de kunne redigere hans bidrag med samme sikre hånd som de har brukt på de øvrige? Det ville i så fall være synd.

Etter min smak er nok også tyngdepunktet i boken kommet litt langt over mot høyspesialisert langtidrehabilitering, kanskje noe på bekostning av de enkle, men viktige rehabiliteringstiltakene alt helseper-

sonell som behandler pasienter med brått avtakende funksjonsnivå må være med og ta ansvar for.

Disse små forbeholdene til tross: Norsk rehabiliteringsmedisin har fått sin faglige basis ryddig og innbydende beskrevet mellom stive permer, og det er all grunn til å gratulere. Boken fortjener å bli brukt, ikke bare av helsepersonell som har sitt arbeid spesifikt definert som rehabilitering, men også av de mange andre som kommer i befatning med pasienter med store eller små rehabiliteringsbehov – og hvem gjør ikke det?

Torgeir Bruun Wyller

Geriatrisk avdeling

Ullevål universitetssykehus

Viktig om menneskets sinn

Leif Edward Ottesen Kennair

Evolusjonspsykologi – en innføring i menneskets natur

208 s, tab. Trondheim: Tapir akademiske forlag,

2004. Pris NOK 245

ISBN 82-519-1965-7

Dette er primært skrevet for studenter som får undervisning i evolusjonspsykologi og human evolusjon, men også for den jevne leser av populærvitenskap. Temaet er meget populært internasjonalt, og det er utgitt en rekke bøker på store forlag. I Norge er det få liknende bøker på markedet, og evolusjonen er lite debattert.

I første del blir gjeldende evolusjonsteori og evolusjonspsykologi omtalt. I andre del diskuteres evolusjonspsykologi i forhold til spesielle emner som personlighetspsykologi, sex og partnervalg, krig og evolusjonspsykopatologi. I den siste delen omhandles evolusjonspsykologiens status i dag, og kritikk av teorien diskuteres. Gjennom det hele er det faktabokser der hovedbudskapet i teksten er trukket ut. Bakerst er det fylldig ordliste, referanseliste og stikkordliste med sidehenvisninger.

Boken er godt skrevet, vanskelige ord og uttrykk blir forklart og overdreven fagsjargong er utelatt. På den annen side er layouten kjedelig, det er fravær av figurer og farger, og forsiden er lite fengende.

Evolusjon debatteres ikke i særlig grad i Norge, men er lite kontroversielt så lenge det dreier seg om dyr og planter. Forsøk

på å innlemme psykologi eller kultur i evolusjonsbegrepet møter ofte større motstand.

Dette er en god innføringsbok i fagfeltet. Den vil kunne øke interessen for evolusjon som forklaringsmodell for de deler av menneskets natur som i dag er lagt under humanoria og samfunnsfag. Den anbefales derfor også for dem som ikke jobber med evolusjon til daglig.

Jens Bjørheim

Tidsskriftet

Historisk tilbakeblikk

Kaare Th. Granå

Hærens Sanitet 1888–2002

359 s, tab, ill. Oslo: InfoMediaHuset, 2004.

Pris NOK 250

ISBN 82-07-02073-3

Hærens Sanitet ble nedlagt som egen såkalt troppeart i 2002. Det har foranlediget utgivelsen av en stor, pen, interessant og veldokumentert bok om Saniteten som organisasjon og system. Forfatteren

er major og har et langt yrkesliv bak seg som sanitetsoffiser, så han kjenner sitt stoff godt.

Målgruppen er stor. Boken er lettlest, men samtidig meget grundig og detaljert, så her vil nesten alle som har tjenestgjort et eller annet sted i Hæren dra kjensel på noe – selvfølgelig spesielt de som har vært i Saniteten.

Oppbyggingen er for så vidt tradisjonelt kronologisk, men det er gode henvisninger til samtidshistorien hele tiden, slik at Hærens Sanitet ses i relasjon til oppgaver, trusselbilder, politisk styring og andre ytre forhold.

Det er mange og gode illustrasjoner. Som illustrerende stoff må også regnes sitater, gjengivelser av brev m.m. som viser sanitetspersonellets hverdag i krig og fred. Egentlig er det nærheten til hverdagen som er mest fascinerende her, især i kontrast til krigens gru.

Hvorvidt kriger er blitt mer humane siden Sigurd Slembe ble flådd levende ved Holmengrå i 1139, er et stort spørsmål. Det

er ikke langt til de bestialitetene vi kan lese om i beretningene fra sanitetstjenesten på Balkan i 1990-årene. Et tankekor er at i hvert fall i denne anmelders generasjon hadde de aller fleste unge menn en langvarig militærtjeneste bak seg før yrkeslivet og deltakelsen i samfunnslivet begynte. Nå er for det første omfanget av militær erfaring i samfunnet blitt mye mindre. For det andre blir spørsmål om forsvar og krigsdeltakelse stort sett forvaltet av ledere som knapt har hatt på seg uniform, enn si kjenner militære aktiviteter på kroppen. Granås bok er et godt korrektiv og fortjener mange lesere.

Øivind Larsen

Seksjon for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo

«Hjernebarkkortekser av høyere orden»

Antonio R. Damasio

På leting etter Spinoza – glede, sorg og den følende hjernen

320 s, ill. Oslo: Pax forlag, 2004. Pris NOK 298
ISBN 82-530-22678-1

Antonio Damasio er en av de ledende forskere på grenseområdet mellom følelsesliv og biologi. Med denne boken fullfører han en trilogi som begynte med *Descartes' feiltakelse* og fortsatte med *Følelsen av hva som skjer*. Damasio skjelner mellom

emosjoner og følelser. Dette skillet er ikke helt enkelt å få tak i, slett ikke på norsk, hvor «emotion» som oftest oversettes med «følelse». Emosjoner er atferd eller bevegelser som avspeiler kroppens emosjonelle reaksjon – «emosjoner utspiller seg i kroppens teater», som Damasio skriver. Følelser er de mentale begivenheter som «utspiller seg i sinnets teater». Han forsøker å beskrive de mekanismene i hjernen som sørger for å utløse og utføre en emosjon. En av hans hovedteser er at det er emosjonen som kommer først. Han hevder at «vi får emosjoner først og følelse etterpå fordi evolusjonen lot emosjoner oppstå før følelser». Damasio forklarer emosjoner som homøostatiske mekanismer, og han beskriver det anatomiske grunnlag, som han kaller «emosjoners hjernemaskiner». Han forenkler det til den periakveduktale grå substans som en «hjerne-stammebryter» som kan skru av og på emosjoner. For Damasio består følelser av «persepsjonen av en viss kroppstilstand». På denne måten inneholder boken to ulike

diskusjoner, en nevrologisk og en filosofisk, og de to faller ikke naturlig sammen hele veien.

På vaskeseddelen står det at «boka er et mesterverk innenfor vitenskap og skrivekunst». Jeg er ikke enig – Damasio skriver noe tungt, med lange og til dels omstendelige setninger – også i engelsk fasong. Det blir ikke bedre på norsk (der «emotion» blir «følelse»), og oversetteren sliter med å finne adekvate ord for begrepene. Han benytter også ukonvensjonelle oversettelser – jeg er overasket over ord som «cingulatkorteksen». Meningen blir grei når det er anatomiske tegninger med, men «hjernebarkkortekser av høyere orden» går meg dessverre hus forbi. Jeg synes boken blir tyngre å lese i norsk oversettelse.

Men hva har så Spinoza å gjøre med dette? En stor del handler nettopp om filosofen Baruch Spinoza, som var opptatt av å klassifisere affekter. Denne del har vært lettere å oversette og kan godt leses uavhengig av bokens hovedbudskap: Sammenhengen mellom følelseslivet og de biologiske emosjoner.

Hvem er dette skrevet for? Det er ingen fagbok, men forutsetter kunnskaper i nevroanatom og nevrologi. Man må også ta seg tid til å lese den – og da oppdager man at den har et ganske spenstig innhold, til tross for rar norsk anatomisk språkbruk og dårlige anatomiske figurer. De oppveies av fru Damasios sjarmerende tegninger til avsnittene om Spinoza.

Johan A. Aarli

Nevroklinikken
Haukeland Universitetssjukehus

Tempora mutantur...

Georg Gundersen, Bjørn Johannesen

Apotekerlatin – Fagterminologi for helsepersonell

127 s. Oslo: Cygnus Forlag, 2004. Pris NOK 200
ISBN 82-997028-0-1

Jo da, tidene forandrer seg – og vi med dem, som det heter med et romersk hjertesukk. Dessverre er ikke kunnskaper i latin spesielt meritterende for tiden, og det er i grunnen synd, for dette «døde» språk er fremdeles nøkkelen til vår medisinske fagterminologi og hverdag. Fra latinen ble fakultativ til examen artium i 1869 har det gått nedoverbakke med de klassiske idealene, og noe latinygnas eksisterer vel ikke lenger i Norge. Vi er rett og slett ikke interessert i dette språket. Annerledes er det ute i Europa, og selv i Finland er det radioprogrammer og endog popplater på latin!

Den foreliggende boken – eller heftet – er resultatet av samarbeidet mellom to apotekere, vel den eneste faggruppen i dag (foruten anatomene) som fremdeles holder dette

språket i en viss akt og ære. Det er ingen lærebok, men gir på en oversiktlig måte interessante opplysninger og tips om hvordan ordene dannes på latin, sammen med en kort innføring i grammatikken. Vi får informasjon om hvorfor og hvordan botaniske navn, drogenavn, navn på mikroorganismer og på kjemiske stoffer dannes. Kanskje burde eponymenes opphav skrives fullt ut, for noen ville nok gjerne vite hvem «den amerikanske patolog Salmon» var og når han levde – han som gav navn til salmonella.

Forfatterne gjennomgår menneskekroppen fra ytterst til innerst. Dertil får vi en god oversikt over de forskjellige sykdoms- og preparatnavnene som enhver lege kommer borti før eller siden – og en forklaring på hvorfor det heter nettopp sånn. Å bruke de opprinnelige latinske betegnelsene er nok på vikende front i det norske helsevesen. Mer og mer inntar egennavnene ledende posisjon. For det er kanskje litt lettere å huske – og si – «Scheuermanns sykdom» enn Osteochondropathia deformans juvenilis, iallfall når man ikke vet hva det betyr. En kortfattet reseptlære hører også med.

Skulle man kritisere noe, måtte det være tittelen, som etter undertegneds mening er et litt misvisende understatement. «Apotekerlatin» kan lett misforstås, slik at den eventuelle leser tror det bare gjelder den farmasøytiske profesjon. Tvert imot er dette en lettfattelig oppslagsbok som hele den medisinske fagkrets burde kjenne til og ha glede av. Kanskje burde neste opplag få tittelen «Doktorlatin»?

Boken er utgitt med språklig bistand fra cand.philol. Mette Heuch Berg, som nok er kjent for en del eldre medisinstudenter. Den selges kun direkte fra forlaget, som pussig nok er en underavdeling av Felleskatalogen.

Anbefales for den interesserte medisiner!

Per Holck

Avdeling for anatomi
Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Klassiker i ny utgave

Murray Longmore, Ian B. Wilkinson,
Supraj Rajagopalan

Oxford Handbook of clinical medicine

6. utg. 874 s, tab, ill. Oxford: Oxford University Press, 2004. Pris GBP 22
ISBN 0-19-852558-3

Det er imponerende hva det er mulig å presse inn i en bok som, med litt velvilje, går i en frakkelomme! Skjønt hvis ikke frakken skal bli altfor ujevnt lastet – og den arme doktor dermed aldeles vindskjev – blir det nødvendig å fylle godt opp også i den kontralaterale lommen med gjenstander egnet som motvekt, f.eks. stetoskop, reflekshammer og matpakke!